

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/107591,Polecamy-Zrzeszenie-Wolnosc-i-Niezawislosc.html>
27.02.2026, 10:47

Polecamy: Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość

02.09.2025

Michał Wenklar

O wolność i niezawisłość

2 września 1945 r. powstało Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”, najważniejsza organizacja powojennego podziemia niepodległościowego.

Utworzenie w czerwcu 1945 r. zapowiedzianego w Jałcie Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej zmieniło sytuację Polski. Alianci uznali nowy rząd, oczekując, że przeprowadzi on wolne wybory. Przywódcy polskiego podziemia postanowili dostosować taktykę do nowych warunków, licząc na polityczny przełom po wygranych przez legalnie działającą opozycję wyborach. Uznano jednocześnie, że kontynuacja konspiracji zbrojnej jest pozbawiona sensu. 6 sierpnia 1945 r. Delegatura Sił Zbrojnych została rozwiązana. W rozkazie likwidacyjnym płk Rzepecki wyrażał nadzieję, że byli akowcy będą budować przyszłość nowej Polski „z hasłem wolności obywatela i niezawisłości bytu narodowego”.

Nową formą walki o „wolność obywatela i niezawisłość bytu narodowego” miała już kierować nowa organizacja. 2 września 1945 r. na warszawskim Żoliborzu doszło do spotkania pięciu pułkowników, byłych oficerów AK z dotychczasowego kierownictwa Delegatury Sił Zbrojnych – Jana Rzepeckiego, Antoniego Sanojcy, Janusza Bokszczanina, Franciszka Niepokólczyckiego i Jana Szczurka-Cergowskiego. Powołano wówczas Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”. W pierwotnie przyjętej nazwie „Ruch Oporu bez Wojny i Dywersji Wolność i Niepodległość” zawarto podstawowe założenia organizacji, mającej się pozbyć wojskowego charakteru i przeorientować na działalność cywilną. Zgodnie z tym założeniem określono wewnętrzną strukturę – poszczególnymi szczeblami kierowały zarządy, nie komendy, a na ich czele stali prezesi, nie komendanci.

Prezesem WiN został Rzepecki. Wśród jego najbliższych współpracowników znajdowali się m.in. wiceprezes Janusz Bokszczanin i sekretarz generalny Tadeusz Jachimek „Ninka”. Organizacja została podzielona na trzy obszary. Obszar Centralny obejmował województwa białostockie, lubelskie, warszawskie, łódzkie i kieleckie. Na jego czele stał Józef Rybicki „Maciej”. Obszarem Południowym, obejmującym Małopolskę i Śląsk, kierował Antoni Sanojca „Cis”, a po nim

Franciszek Niepokólczycki „Żejmian”. Najsłabszy był Obszar Zachodni, kierowany przez Jana Szczurka-Cergowskiego „Sławbora”. W jego skład wchodziły Wielkopolska i Pomorze. Zakładano dalszą rozbudowę struktury w terenie, często pokrywającej się w praktyce z dotychczasową strukturą AK

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)

Dyskusja Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”: czy konspiracja cywilna miała szansę powodzenia?

Wojciech Frazik o Zrzeszeniu „Wolność i Niezawisłość”:

*Wolność
i niezawisłość*

ROK V

22 STYCZEŃ 1946

Nr 22

OBSZAR ZACHODNI ZRZESZENIA WiN 1945

*Wolność
i niezawisłość*

ROK V

22 STYCZEŃ 1946

Nr 22

OBSZAR CENTRALNY ZRZESZENIA WiN 1945-1947

[Zdzisław Zblewski, Okręg Krakowski Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” 1945-1948. Geneza, struktury, działalność, Kraków 2005](#)

[Tomasz Balbus, O Polskę Wolną i Niezawisłą \(1945-1948\). WiN w południowo-zachodniej Polsce \(geneza - struktury - działalność - likwidacja - represje\), Kraków 2004](#)

MEMORIAŁ ZRZESZENIA
„WOLNOŚĆ
I NIEZAWISŁOŚĆ”

DO RADY BEZPIECZEŃSTWA
ORGANIZACJI
NARODÓW ZJEDNOCZONYCH

[*Memoriał Zrzeszenia WiN do Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych,*](#)
[*oprac. dr Wojciech Frazik, dr Tomasz Łabuszewski, Warszawa 2015*](#)

POD CZERWONYM PRĘGIERZEM

PROCES KRAKOWSKI WiN I PSL W 1947 ROKU

[Pod czerwonym pręgierzem. Proces krakowski WiN i PSL w 1947 roku, Kraków 2017](#)

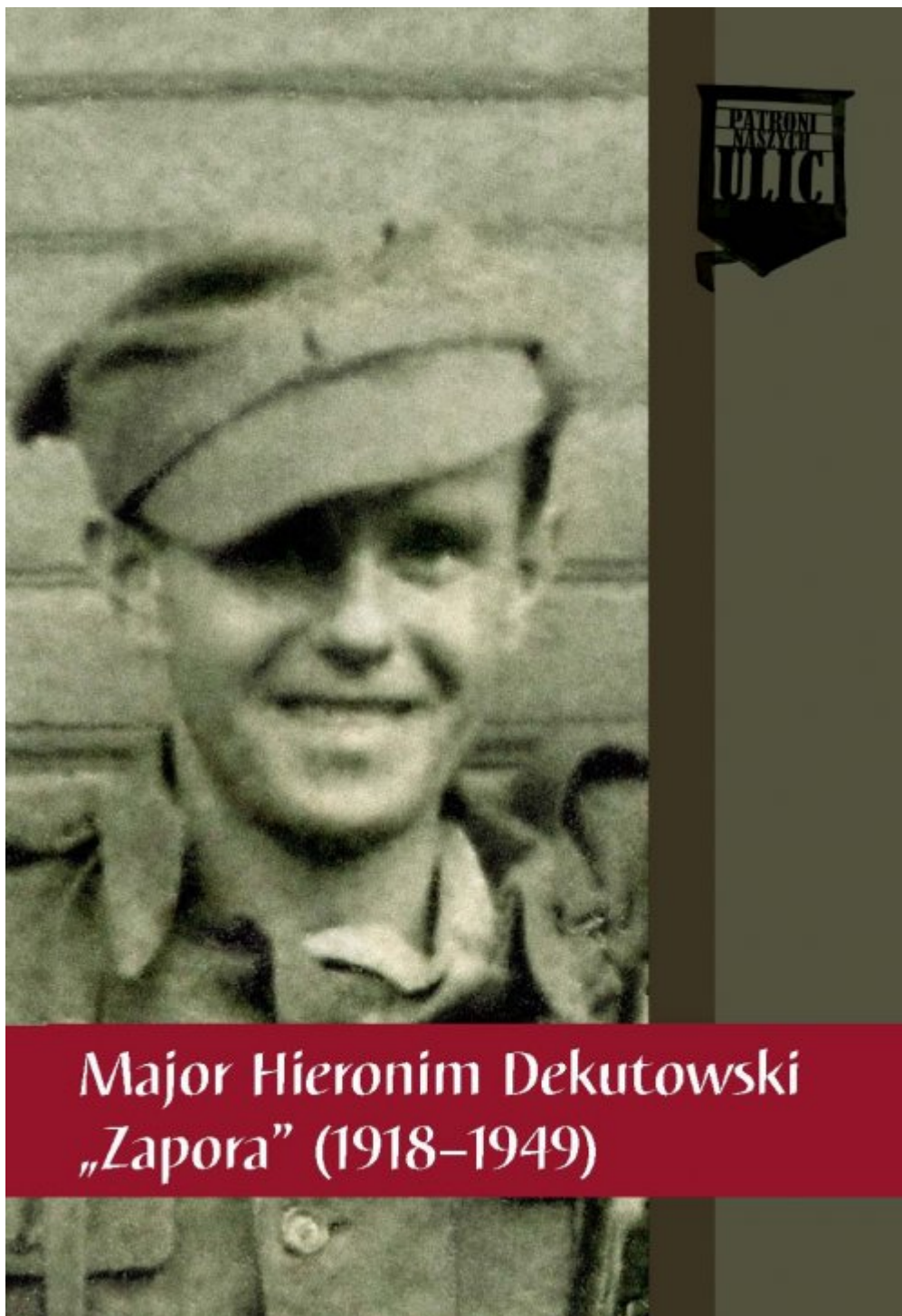
Elżbieta Jakimek-Zapart

Sny wstaną...

Grypsy Łukasza
Cieplińskiego
z celi śmierci

[Elżbieta Jakimek-Zapart, *Sny wstaną...* Grypsy Łukasza Cieplińskiego z celi śmierci, Warszawa 2020](#)

[Major Hieronim Dekutowski „Zapora” \(1918–1949\)](#)

NR 1-2 (84-85)
styczeń-luty
2008

Bezpłatny dodatek: płyta DVD z filmami
„Żołnierze wyklęci”
i „Losy niepokornych”

BIULETYN

INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ

numer indeksu 374431
nakład 15000 egz.
cena 8 zł (w tym 0% VAT)

WiN
WIERNI TESTAMENTOWI
POLSKI NIEPODLEGŁEJ

[„Biuletyn IPN” nr 1-2/2008](#)

Jedyny ocalały z IV Zarządu Głównego WiN • Nowe spojrzenie na WiN

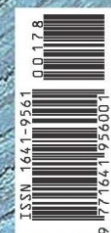
cena 8 zł (w tym 8% VAT)
NR 9 (178) • wrzesień 2020

DVD z filmem: *Skazany na zapomnienie.*

Wacław Lipiński

BIULETYN IPN

PISMO O NAJNOWSZEJ HISTORII POLSKI

numer indeksu 433713
nakład 15 000 egz.

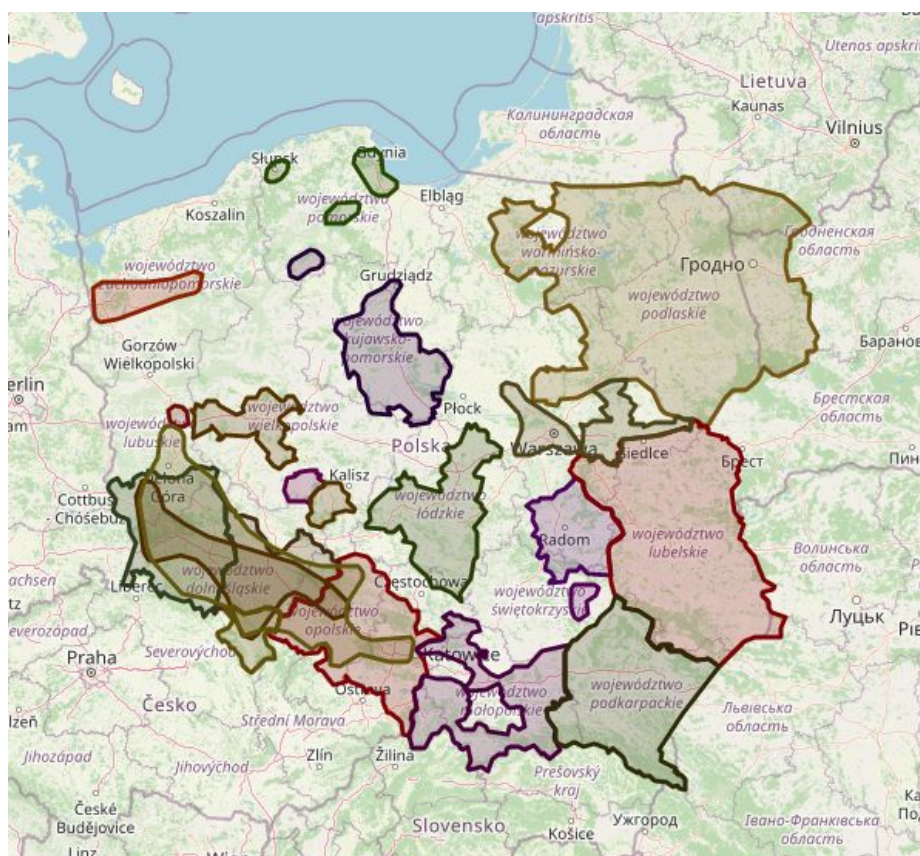

[Zapowiedź](#)

ZRZESZENIE
„WOLNOŚĆ I NIEZAWISŁOŚĆ”
1945–1948

Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” – mapa

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Powiązane wiadomości

Obchody 75. rocznicy powołania Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość – Warszawa, 2 września 2020

Uroczystość upamiętniająca działaczy WiN i PSL skazanych w procesie krakowskim

Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość” – następca Armii Krajowej wciąż nieznany?